

ANALIZA PERCEPȚIILOR BIBLIOTECARILOR PRIVIND DEZVOLTAREA SISTEMULUI DE FORMARE PROFESIONALĂ CONTINUĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Lilia POVESTCA

ORCID ID: 0000-0002-4761-2384

Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Rezumat. *Articolul analizează percepțiile bibliotecarilor din Republica Moldova privind sistemul de formare profesională continuă în domeniul biblioteconomiei și științei informării. Studiul, parte a cercetării doctorale, a utilizat metode sociologice mixte, incluzând chestionare și interviuri cu experți.*

Rezultatele evidențiază provocări precum neconcordanța dintre nivelul de calificare al personalului și cerințele pieței muncii, vârsta înaintată a bibliotecarilor și fragmentarea rețelelor de comunicare între biblioteci. Se identifică nevoia consolidării competențelor profesionale, în special pentru bibliotecarii din colegii și școli profesionale, precum și pentru noii angajați din alte domenii. Competențele prioritare includ comunicarea, abilitățile tehnologice, competențele specifice calificării și cele metodologice, cu accent pe aplicabilitatea practică. Studiul subliniază necesitatea flexibilității programelor de formare, rolul formatorilor cu experiență practică și crearea de platforme digitale și rețele profesionale pentru consolidarea colaborării și schimbului de bune practici. Aceste măsuri sprijină alinierea la standardele europene și dezvoltarea profesională competitivă a bibliotecarilor.

Cuvinte-cheie: *formare profesională continuă, dezvoltare profesională, dezvoltarea competențelor, bibliotecari, Republica Moldova.*

Abstract. *The article analyzes the perceptions of librarians in the Republic of Moldova regarding the system of continuous professional development in the fields of library science and information science. The study, part of doctoral research, employed mixed sociological methods, including questionnaires and interviews with experts. The results highlight challenges such as the mismatch between staff qualifications and labor market requirements, the advanced age of a portion of librarians, and the fragmentation of communication networks between libraries. The need to strengthen professional competencies is particularly evident for librarians in colleges and vocational schools, as well as for new employees coming from other fields. Priority competencies include communication skills, technological abilities, profession-specific competencies, and methodological skills, with an emphasis on practical applicability. The study emphasizes the need for flexible training programs, the role of trainers with practical experience, and the creation of digital platforms and professional networks to enhance collaboration and the exchange of best practices. These measures support alignment with European standards and the competitive professional development of librarians.*

Keywords: *continuous professional development, professional growth, skills development, librarians, Republic of Moldova*

INTRODUCERE

Transformările generate de era digitală au determinat o reevaluare a rolului și funcțiilor bibliotecilor, accentuând necesitatea dezvoltării continue a competențelor profesionale ale bibliotecarilor. Literatura de specialitate subliniază importanța unui sistem de formare capabil să răspundă dinamicii schimbărilor tehnologice și sociale, prin consolidarea atât a competențelor de specialitate, cât și a celor transversale (comunicare, gândire critică, etică profesională, abilități interpersonale) [1].

În conformitate cu clasificarea ESCO, bibliotecarul (subcategoria 2622.2) are responsabilități ce vizează gestionarea, colectarea și dezvoltarea resurselor de informare, satisfacerea nevoilor informaționale ale utilizatorilor, achiziția și evaluarea documentelor, desfășurarea activităților de cercetare, precum și administrarea resurselor digitale. Aceste atribuții confirmă faptul că formarea profesională continuă constituie un instrument fundamental pentru menținerea relevanței și calității serviciilor bibliotecare [2].

În Republica Moldova, obiectivele sistemului de formare profesională a personalului de specialitate sunt orientate spre integrarea socială și profesională a indivizilor, creșterea competitivității pe piața muncii, actualizarea cunoștințelor, perfecționarea competențelor în ocupația de bază și în domeniile conexe, precum și adaptarea calificărilor la schimbările economice și sociale. De asemenea, se urmărește dezvoltarea capacității de rezolvare a problemelor la locul de muncă, îmbunătățirea comunicării, adaptarea la transformări, schimbarea mentalității și sporirea eficienței instituționale [3].

În acest context, analiza percepțiilor bibliotecarilor privind dezvoltarea sistemului de formare profesională continuă în Republica Moldova reprezintă o direcție de cercetare actuală pentru evaluarea gradului de adecvare a politicilor existente și pentru fundamentarea unor strategii orientate spre excelență profesională și instituțională.

SCOPUL ȘI OBIECTIVELE CERCETĂRII

Scopul investigației constă în analiza percepțiilor bibliotecarilor privind sistemul de formare profesională continuă din Republica Moldova, în vederea evidențierii punctelor forte, a provocărilor existente și a formulării unor recomandări pentru consolidarea acestuia.

Pentru realizarea acestui scop, cercetarea a urmărit următoarele obiective specifice:

- evaluarea eficienței și calității sistemului de formare profesională continuă;
- analiza rolului furnizorilor de instruire și identificarea nevoilor de formare ale bibliotecarilor;
- determinarea factorilor care influențează participarea și nivelul de satisfacție al personalului în cadrul programelor de instruire;
- identificarea problemelor existente și conturarea principalelor direcții de dezvoltare a formării profesionale continue în Republica Moldova.

MATERIAL ȘI METODĂ

Rezultatele prezentate în acest articol reflectă o parte dintre constatările cercetării doctorale, cu accent pe percepțiile bibliotecarilor și pe implicațiile acestora pentru dezvoltarea sistemului de formare profesională continuă în domeniul infodocumentar.

Pentru colectarea datelor a fost aplicată o metodologie de tip mixt, combinând metode cantitative și calitative. Instrumentul principal de lucru a fost chestionarul, adresat unui eșantion reprezentativ de bibliotecari din diverse tipuri de biblioteci (naționale,

publice, universitare, școlare). Chestionarul a inclus întrebări închise și deschise, vizând aspecte precum: nivelul de acces la programele de formare, relevanța conținuturilor, gradul de aplicabilitate a competențelor dobândite.

Datele obținute au fost completate prin analiza opiniilor experților din domeniu. Prelucrarea datelor s-a realizat prin metode statistice descriptive pentru partea cantitativă, respectiv prin analiza de conținut pentru răspunsurile calitative.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Formarea profesională continuă a bibliotecarilor reprezintă una dintre problematicile centrale ale domeniului infodocumentar din Republica Moldova. Analiza datelor evidențiază faptul că bibliotecile se confruntă cu o serie de provocări structurale și funcționale, care influențează direct calitatea serviciilor oferite utilizatorilor.

Un aspect principal este neconcordanța dintre nivelul de calificare al personalului și cerințele actuale ale pieței muncii. Această discrepanță este determinată, pe de o parte, de numărul redus de specialiști cu pregătire de bază în biblioteconomie și știința informării și, pe de altă parte, de dinamica accentuată a transformărilor sociale și tehnologice.

Rezultatele cercetării confirmă existența unei necesități stringente de formare și perfecționare continuă a bibliotecarilor, în vederea consolidării competențelor profesionale și transversale, capabile să răspundă noilor exigențe. Această condiție este amplificată de mai mulți factori:

- modernizarea accelerată a tehnologiilor de bibliotecă;
- diversificarea cerințelor de informare ale utilizatorilor;
- apariția de noi formate de resurse și publicații;
- creșterea rolului serviciilor digitale și a accesului deschis etc.

Un alt aspect important îl constituie procesul de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, context în care devine evidentă necesitatea formării unor resurse umane competitive, capabile să se integreze pe piața europeană a muncii. În acest sens, programele de formare profesională continuă trebuie să fie concepute astfel încât să stimuleze dezvoltarea competențelor specifice domeniului infodocumentar, dar și a abilităților transversale solicitate de piața muncii europene. De asemenea, facilitarea mobilității personalului de specialitate între bibliotecile din statele membre ale Uniunii Europene poate constitui un mecanism valoros de creștere a competențelor, de transfer de bune practici și de consolidare a unei piețe europene a forței de muncă mai dinamice și mai performante. Această dimensiune a circulației profesionale ar putea contribui nu doar la dezvoltarea individuală a bibliotecarilor, ci și la modernizarea instituțională și la creșterea competitivității întregului domeniu infodocumentar.

Analiza datelor statistice referitoare la personalul bibliotecilor din Republica Moldova, în cadrul unui eșantion de aproximativ 4 000 de bibliotecari, relevă următoarea structură:

- *Nivelul de studii:* 22,3% dețin studii superioare în domeniul biblioteconomiei, 12% au studii profesional-tehnice în domeniu, 59% provin din alte domenii, iar 6,7% au studii secundare generale.
- *Calificarea profesională:* 60% dintre bibliotecari nu dețin categorii de calificare.

- *Structura pe grupe de vârstă*: 45% au depășit vârsta de 55 de ani, iar doar 2% dintre bibliotecari au sub 25 de ani.

Aceste date indică o problemă structurală în sistemul de personal, precum predominanța angajaților fără calificare specifică și vârsta înaintată a unei părți semnificative a personalului, ceea ce subliniază cerința unor programe de formare continuă adecvate pentru modernizarea și adaptarea competențelor bibliotecarilor la cerințele actuale ale domeniului infodocumentar.

Rezultatele studiului au fost concludente și au evidențiat nevoia de formare continuă. Faptul că 98,5% dintre respondenți sunt conștienți de necesitatea formării profesionale continue confirmă că educația permanentă este percepută nu doar ca o opțiune, ci ca o condiție indispensabilă pentru dezvoltarea competențelor, menținerea competitivității și adaptarea la schimbările rapide din domeniul infodocumentar.

Constatarea de 86,6% evidențiază că, pe lângă conștientizarea necesității formării continue, specialiștii percep resursele financiare și tehnice drept un factor determinant, fără de care procesul de dezvoltare profesională nu poate fi susținut în mod durabil și eficient.

76,6% dintre respondenți selectează programele de formare continuă în funcție de tematica acestora, ceea ce confirmă importanța alinierii conținutului la nevoile reale ale bibliotecarilor.

Analiza datelor indică faptul că, deși o majoritate a respondenților (62,5%) consideră formarea profesională continuă importantă pentru propriile nevoi, există totuși un segment considerabil care nu se regăsește în oferta actuală de programe, fapt ce subliniază obligația diversificării și adaptării continue a conținutului programelor de instruire.

Deși majoritatea bibliotecarilor sunt conștienți de importanța dezvoltării profesionale, datele arată că 12,2% dintre respondenți nu au beneficiat de niciun curs de formare în ultimii cinci ani. Această situație evidențiază existența unor bariere – de acces, motivaționale sau instituționale – care împiedică participarea și subliniază exigența implementării unor mecanisme de sprijin mai eficiente.

Analiza datelor indică faptul că formarea profesională continuă nu se limitează la participarea la cursuri, ci presupune dezvoltarea unor competențe profesionale bine definite pentru ca bibliotecarii să răspundă cerințelor actuale și viitoare ale domeniului. Rezultatele studiului relevă că 82,3% dintre respondenți consideră esențială dezvoltarea competențelor de comunicare, 57,8% acordă prioritate competențelor tehnologice, 50,3% apreciază importanța competențelor specifice calificării, iar 44,9% subliniază necesitatea competențelor metodologice. Aceste date evidențiază că, pe lângă competențele tehnice și specifice profesiei, competențele de comunicare sunt cele mai apreciate în procesul de dezvoltare profesională continuă a bibliotecarilor.

În scopul ameliorării aspectelor de ordin organizatoric, cercetarea sociologică a vizat și preferințele bibliotecarilor privind modalitatea de desfășurare a programelor și workshopurilor de formare profesională continuă. Datele obținute arată că 41,6% dintre respondenți optează pentru formatul tradițional (față în față), 32,3% preferă varianta online, iar 21,6% indică drept favorabilă formula hibridă.

În vederea analizării calității sistemului de formare profesională continuă în domeniul biblioteconomiei și științei informării din Republica Moldova, a fost considerată

importantă consultarea opiniei experților. În continuare sunt prezentate doar câteva dintre opiniile exprimate de experți.

Rezultatele indică că aproximativ jumătate dintre intervieuați evaluează sistemul drept „bun” sau „foarte bun”, ceea ce presupune existența unor practici apreciate în procesul de formare. Cealaltă jumătate a respondenților consideră însă că sistemul se află într-un stadiu moderat de dezvoltare, aflat încă în proces de constituire și care necesită îmbunătățiri pentru a răspunde cerințelor actuale ale profesiei.

Această percepție divizată sugerează că, pentru a consolida încrederea profesioniștilor și a crește eficiența formării, este necesară orientarea sistemului spre standarde de calitate recunoscute la nivel european, de exemplu cum sunt cele definite de cadrul ESCO. Alinierea la standarde europene ar permite nu doar modernizarea programelor, ci și creșterea competitivității și recunoașterii competențelor bibliotecarilor pe piața europeană a muncii.

Problema formării bibliotecarilor școlari este una recurentă în contextul dezvoltării profesionale continue. Aceștia subliniază importanța de a stăpâni toate aspectele activității bibliotecii și solicită, în mod special, consolidarea abilităților practice în domenii cum ar fi serviciile de referințe și informare bibliografică, clasificarea și organizarea documentelor, precum și gestionarea eficientă a activităților curente. Astfel, bibliotecarii școlari semnaleză că formarea profesională nu trebuie să rămână la nivel teoretic, ci să fie orientată către aplicabilitate practică, asigurând ca abilitățile dobândite să fie aplicabile în desfășurarea activităților curente din biblioteci.

Unul dintre experți a subliniat că, *„după instituirea centrelor metodologice s-a pierdut din consolidarea bibliotecarilor din rețeaua colegii, centre de excelență. Ne-am dezmembrat, s-a pierdut comunicarea. Toți întâmpinăm dificultăți, mai ales în pandemie a fost foarte dificil. Încercăm să facem față. De aceea este nevoie să se organizeze formări pentru noii angajați, veniți din alte domenii, cu formatori care cunosc specificul bibliotecilor școlare.”*

Această observație relevă faptul că reorganizarea instituțională a afectat colaborarea și schimbul de experiență între bibliotecari, diminuând procesele de consolidare profesională. În acest sens, devine evidentă necesitatea creării unor spații și practici de comunicare constante, care să susțină coeziunea comunității profesionale. Pandemia a amplificat aceste curențe, demonstrând limitele formării existente și insuficienta adaptabilitate la situații neașteptate. În plus, expertul atrage atenția asupra importanței programelor de mentorat, menite să faciliteze integrarea noilor angajați proveniți din alte domenii. Pentru a răspunde prompt acestor nevoi, este recomandabil ca formatorii să dețină experiență practică relevantă, în special în ceea ce privește specificul bibliotecilor școlare.

Un alt expert a evidențiat că *„un bun formator trebuie să dispună de competențe generale, competențe de comunicare, empatie, competențe de îmbinare a teoriei cu practica, de selecție și adaptare a metodelor utilizate, creativitate. El trebuie să comunice eficient cu cursanții în realizarea programelor de formare, să proiecteze activități aplicative variate pentru a desfășura sesiuni de învățare interesante.”*

Această perspectivă evidențiază faptul că rolul formatorului depășește transmiterea de informații, acesta fiind mai curând un facilitator al procesului de învățare. Forma-

torul îmbină teoria cu practica, adaptează metodele la nevoile cursanților și construiește experiențe de instruire atractive. Competențele de comunicare și empatie contribuie la menținerea motivației și a implicării participanților, în timp ce creativitatea și flexibilitatea în proiectarea activităților permit personalizarea formării în funcție de nivelul și profilul acestora.

Experții au remarcat că „*schimbările produse în societate impun adaptarea centrelor de formare continuă la noile realități economice.*” În această perspectivă, formarea profesională continuă trebuie să se caracterizeze prin flexibilitate și capacitatea de a răspunde rapid transformărilor economice și sociale. Centrele de formare trebuie să își ajusteze programele, metodele și resursele utilizate, astfel încât acestea să corespundă nevoilor reale ale profesioniștilor din domeniul infodocumentar.

Unul dintre experți a accentuat că „*situația nu este într-adevăr simplă, mai ales dacă luăm în considerare extinderea teritorială, dezbinarea departamentală a bibliotecilor, lipsa unei platforme comune de comunicații și contacte profesionale în procesul de formare continuă.*”

Analiza acestor observații arată că provocările sunt multiple: distanțele mari dintre biblioteci, fragmentarea organizațională și absența unei platforme comune afectează coeziunea și eficiența procesului de formare profesională continuă. Printre soluțiile identificate se numără dezvoltarea unor platforme digitale de comunicare, crearea de rețele profesionale și organizarea de evenimente menite să consolideze legăturile dintre bibliotecarii din diferite regiuni. Toate acestea evidențiază necesitatea consolidării unei infrastructuri organizatorice și tehnologice capabile să sprijine în mod constant dezvoltarea profesională a specialiștilor din domeniu.

Mai mult de jumătate dintre intervievați subliniază necesitatea dezvoltării competențelor profesionale, în special pentru bibliotecarii din colegii și școli profesionale, care necesită actualizarea acestora. Această constatare scoate în evidență existența unui decalaj între bibliotecarii din instituțiile de învățământ profesional și colegii, comparativ cu standardele actuale de competență. Consolidarea competențelor reprezintă o premisă obligatorie pentru ca acești specialiști să poată răspunde cerințelor moderne ale utilizatorilor și să contribuie activ la procesul de transformare profesională a domeniului. În acest sens, o prioritate strategică ar trebui să fie dezvoltarea și implementarea unor programe de formare adaptate nevoilor specifice ale bibliotecarilor din aceste tipuri de instituții.

Formarea profesională continuă este conceptualizată ca un proces continuu de învățare formală, nonformală și informală. Proces care poate contribui la dezvoltarea calitativă a resursei umane din biblioteci. Este fundamental să recunoaștem interdependența acestor forme de educație, deoarece aceasta contribuie la îmbunătățirea performanței profesionale a bibliotecarilor. Considerăm că nicio formă în mod izolat nu poate satisface în mod flexibil toate nevoile de formare ale bibliotecarilor. Prin urmare, nu se poate asigura o dezvoltare personală și profesională continuă a specialiștilor în conformitate cu principiul învățării pe tot parcursul vieții. În perspectivă, este important de a investiga și implementa integrarea formelor educației continue la nivel de sistem, proces și rezultate, incluzând diferite combinații ale acestora, pentru a genera rezultate noi în formarea continuă a bibliotecarilor. Rezultatele acestor studii vor contribui la

soluționarea provocărilor legate de integrarea formelor variate de educație continuă.

CONCLUZII

▪ Sistemul de formare profesională continuă în domeniul infodocumentar din Republica Moldova necesită schimbări în corespundere cu tendințele actuale.

▪ Centrele de formare reprezintă elementul central al sistemului de formare profesională continuă în vederea îmbunătățirii nivelului de calificare al personalului de specialitate din toate tipurile de biblioteci.

▪ Oferta educațională a prestatorilor de formare profesională continuă ar trebui să acopere în mare măsură necesitățile de formare a personalului de specialitate din toate tipurile de biblioteci.

▪ Nivelul de organizare al programelor de formare profesională continuă reprezintă criteriu de bază în procesul de selectare a acestor programe de către bibliotecari.

▪ Percepția personalului de specialitate din biblioteci asupra eficientizării sistemului de formare continuă este generată de calitatea/competența formatorilor.

▪ Integrarea sistemică și sustenabilă a formării continue este cheia dezvoltării profesionale a bibliotecarilor.

În concluzie, percepțiile bibliotecarilor din Republica Moldova reflectă un nivel înalt de conștientizare a importanței formării profesionale continue și o orientare fermă către aplicarea metodelor moderne de instruire.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. BORȘ, Silviu. Programe universitare europene de formare în domeniul științelor informării și documentării. Competențe și trebuințe. In: *Bibliologie, biblioteconomie, științe ale informării și documentării: repere istorice și contemporane*. București, 2025. p. 21. ISBN 978-606-16-1611-4. [accesat 10.10.2025]. Disponibil: <https://s9.ro/2feo>
2. ESCO. Clasificare europeană a aptitudinilor/competențelor, calificărilor și ocupațiilor. [accesat 8.09.2025]. Disponibil: https://esco.ec.europa.eu/ro/classification/skill_main
3. POVEȘTCA, Lilia. Formarea profesională a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova. In: *Studia Universitatis Moldaviae*, nr. 3(133), 2020, pp. 67-76. [accesat 10.10.2025]. Disponibil: https://ojs.studiamsu.md/index.php/stiinte_sociale/article/view/5378/7608
4. POVEȘTCA, Lilia. Formarea profesională continuă a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova: starea de fapt și perspective: 572.02 – Infodocumentare; biblioteconomie și știința informării: Teză de doctor în științe ale comunicării. Chișinău, 2024. p. 116. Disponibil: <https://www.anacec.md/files/PovestcaL-teza.pdf>